

מלכימן בן עמי ז"ל

נולד ב-1920 בצפת

גויס לצבא הבריטי ב-1941, הצטרף ל"חבורה" ב-1945

נרצח ב-25.1.1956

רשמו: דפנה ויורם מלכימן

ה ע ס נ ה ר י ס י ו

על האוניה הבריטית, "ארינפורטה", שהעבירה אותם מטוברוק למלטה. האוניה הותקפה על-ידי חיל האוויר הגרמני ו-143 מנוסעיה טבעו. בן-עמי ניצל הודות לעוז רוחו: עם תחילת ההפצצה מן האוויר לא ירד לבטן האוניה, כרבים אחרים, אלא תפס עמדת מקלע על הסיפון וירה אש, ללא הרף, אל עבר מטוסי האוויר. רק כששקעה האוניה - קפץ לים.

בשלהי המלחמה התגייס לאיתור ניצולים יהודים, פעל במחנות המעבר ותרם חלקו בארגון ההעפלה לארץ ישראל. לא היתה פעולה של עלייה ב' באיטליה שכן-עמי לא היה שותף בה - תחילה במדים, 1945-46, ואחר כך בלא מדים, 1947-48. הוא היה מן הפעילים בחבורתו של יהודה ארוז, איש "המוסד לעליה" באיטליה. בכל אותן פעולות, שתבעו אומץ לב, העזה ונכונות להקרבה עצמית, היה בן-עמי הרוח החיה - הן בריכוז המזון, הציוד והדלק הדרושים למחנות המעבר ולספינות המעפילים והן בארגון השיירות מן המחנות אל האוניות.

היתה זו פעילות שלווה תמיד במתיחות מורטת עצבים. מי שנתפס כפעולה היה צפוי למשפט צבאי בתנאים החמורים של ימי מלחמה. בתולדות מחתרת ההעפלה באיטליה ידועים מאורעות שנסתיימו בכישלון ובמאסר. פעילי ההעפלה, שהיו מקרב אנשי הבריגדה, נדרשו למעשה לחיות מעין חיים כפולים: כחיילים - נשאו את כל התעודות הצבאיות וכאזרחים נשאו תעודות מזויפות כמובן, של פליטים. אי-לכך השדלו שלא להיתקל באנשים מן היחידות העבריות כבריגדה אשר לא לקחו חלק בארגון ההעפלה, התרחקו כמובן מעיני הצבא הבריטי כמו גם מן השלטונות האיטלקיים האזרחיים.

בן-עמי היה אחד הנועזים והמסורים בקרב הקבוצה בה פעל, שכונתה ה"חבורה" ועסקה, כאמור, באגירת ציוד ודלק, בהובלת האנשים מגברל אוסטריה לאיטליה ובשילוח ספינות המעפילים לארץ ישראל. בן-עמי היה אחד המובילים הראשונים ללה-ספציה, נמל הצוללות בצפון-מערב איטליה. באחד מפיתולי נמל לה-ספציה היה מזח קטן ובחוף, בתוך סבל של סככות ומחסנים, שרדו בתי מלאכה מופצצים. שם קבעה לעצמה קבוצת פעילי העליה

בן-עמי, בנם של ציפורה ונחום מלכימן, מאנשי העליה השנייה, גדל וחי בכפר יחזקאל.

משחר נעוריו היה בן-עמי מעורה מאד בכל תחומי החיים והעשייה בכפר ועיקר מעייניו באדמות המושב, בשדותיו ובענפי החקלאות השונים.

בן-עמי למד בביה"ס החקלאי "כדורי", במחזור ג'. במשך חייו הקצרים התגייס בן-עמי למשימות לאומיות על-פי צורכי השעה, על אף שכל התנתקות מהבית לוותה בכאב פרידה מכל אשר אהב.

עם סיום לימודיו התגייס לחיל הנוטרות ולמשמר האזורי (1939-40).

במלחמת העולם השנייה, בשנים 1941-44, היה בין ראשוני המתנדבים ליחידות העבריות בצבא הבריטי. במסגרת זו עשה שנים במרבר המערבי, עמד פעמים מספר מול סכנת מוות, והמשיך בשירותו בחזיתות אפריקה ואירופה.

בן-עמי היה הרוח החיה בגיוס מתנדבים לצבא הבריטי מקרב אנשי הכפר. באחת השיחות שלפני היציאה, בויכוח בנושא: מה קודם - משק או נשק? השיב לחברים, אשר התנגדו להליכה לצבא בטענה שגם בארץ דרושים כוחות: "אינני יכול לשבת בשקט כאשר קוראים לי!"

כמסיבת הפרידה נשא דברים בשם ההולכים. בהביעו את אהבתו למשפחה, לשדה ולכפר, ציין שדווקא אהבה זו היא המדרבנת אותו להתנדבות:

"דלה לשוני מלהביע את המתרחש בלב. יום-יום עובדים אנחנו וחיים איש-איש כפינתו ודומה הדבר כאילו אין קשר בין חבר לחבר ורחוקים אנו איש מרעהו. אבל ברגעי פרידה מורגש הקשר הסמוי המאחד אותנו כמשפחה גדולה אחת. לנו, הבנים, קושי כפול - פרידה מהמשפחה ופרידה מהכפר. תמיד הערכת את הקשר שלנו למשק ולאדמה, אבל לא תארתי לעצמי שהוא כה עמוק ושהפרידה עשויה לגרום כאב כה גדול. אתמול רכבתי לשדות אחרי הגשם וקשה היה לי להשלים עם המחשבה, שאנוס אני להיפרד מאדמה זו, אשר עוד אתמול חרשתי וזרעתי. אני מבקש מאת החברים, שלא יציאו משפט מהיר על מעשנו זה".

בשנת 1943 היה בן-עמי, ביחד עם מאות חיילים אחרים,

בגלל קשיים זמניים כי, בסופו של דבר תיענה האדמה לאלה המתמסרים לה ועוד יזכו להתפרנס ממנה בכבוד. בהשפעתו ניגשו האנשים מיד להוצאת הבטחות ולעיבוד חלקותיהם כמשנה מרץ וגם לנו, המדריכים, הוסיף עידוד אומץ בעבודתנו הקשה".

בן-עמי היה מהעושים בשקט תוך תחושת אחריות מירבית וכל מעשיו כהלכה" ביסודיות, במקצועיות, בהתמדה ובמסירות. היה מיוזמי הפלחה המשותפת במושב, מהראשונים להנהגת מרעה זרוע, חלוץ "חסידי" מכונת החליבה ואחד הראשונים מבני הדור השני במושב שנבחר למועצת הכפר. תוך כדי עבודתו במשק שאף תמיד לקנות ידע ולהרחיב אופקים כשהוא ער ומעורב במתרחש במושב ובארץ.

לא היתה מסיבת רעים ראויה לשמה בלעדיו. כך בנעוריו וכך בבגרותו. בחמימות האישית שבו היווה את המרכז והקשר לבני כפרו ולחבריו הרבים משנות השרות בכריגדה ובמחירת ההעפלה שלאחריה.

עוד מדבריו של יוחנן זייד: "לאחר שחרורנו מהצבא וכאשר כל החבורה חזרה סוף-סוף הביתה, היינו נוהגים להיפגש כולנו יחד ביום העצמאות, שנה-שנה במקום אחר... וגם כאן מקומו של בן-עמי, באור השופע ממנו - במרכז. ביתו בכפר יחזקאל שימש מקום מפגש לכל החבריה..."

לאחר שיצא לתפקידו במושב הנגב חלם ללכד בחזרה את כל החבורה של ימי איטליה מסביב לאותם התפקידים, שבהם היה שקוע לאחרונה".

בדברי ההספד לבן-עמי, אמר אריק נחמקין, מרכז ההדרכה בנגב:

"אילו היו אלפים כמותו, הבורעים בלהט ההתנדבות לצרכי המדינה - היה מצב המדינה איתן יותר".

פינת סתר, אשר הגישה אליה היתה קשה, ששימשה כמחסן שאליו הובל הציוד לאוניית המעפילים "אליהו גולומב". במשך שבועות הובל ציוד זה ממרחקים, בעמל רב ותוך סכנת מאסר. בן-עמי היה מהראשונים שפתחו "קו" זה ובחברתו חשו האחרים את עצמם בטוחים ואמיצים יותר. הידע הטכני הרב שלו, קור רוחו וכושר הסתגלותו לכל מצב - היו מהגורמים המכריעים בהצלחת הפעולה.

סיפר חברו, יוחנן זייד: "אם נעלה את דמותו של בן-עמי בתוך כל החבורה, הרי אין כמוהו שידע למלא את התפקידים הקשים ביותר. הוא התייחס ברצינות לכל פרט וביצע בעקשנות ובשלמות כל פעולה שעסק בה. אך עם זאת ידע לתת מומנו גם לשעה של בדיחות הרעת והתפרקות ולא איבד לעולם את חוש ההומור המפורסם שלו - וכך היה משרה אווירה טובה סביבו".

באותם ימים פגש בן-עמי את אשתו לעתיד, ציפורה, שהיתה ניצולת שואה. לאחר תקופת הכרות קצרה החליטו השניים להינשא ועם סיום שירותו של בן-עמי הגיעו לכפר יחזקאל, מקום בו הקימו משפחה, בנו בית ומשק חקלאי לתפארת. שנים ספורות מאוחר יותר נענה בן-עמי לקריאתו של ראש הממשלה ושר הבטחון דאז, דוד בן-גוריון, והתנדב להדרכת העולים החדשים במושב הנגב. בעיצומה של פעילותו זו, הנמרצת והאינטנסיבית - נרצח.

בתפקידו זה, האחרון, התבלט בן-עמי בכשרונו הארגוני עוד מעל לכל מעשיו בעבר. מסירותו לא ידעה גבול. הוא נקשר בנימי נפשו למעשה ולאנשים. סיפר מרריך מכפר אחיסמך: "אנו המדריכים למדנו ממנו את הגישה הנכונה למתיישבים החדשים, כי הוא השכיל לדעת ולהבין אותם. הם שפכו ליבם לפניו ושטחו כל טענותיהם כלפי מת"ח וכלפי עם ישראל. הוא הקשיב לכולם בסבלנות למופת, בגישה אבהית. אחר כך הסביר להם את ההכרח לא להירתע

"לה-ספציה" - אחד הנמלים אליו הובאו שיירות של עולים ע"י החבורה ישר לאוניות